

ISRAEL — ETT NYTT TJECKO-SLOVAKIEN?

EFTER andra världskrigets slut begå alla synagogor i april månad årsminnet av Warszawaghattots hjältemodiga undergång 1943 i hopplös kamp mot sina plågoandars övermakt. Efter närmare fyra års ockupation hade de talrika judarna i Polen fått utstå tillräckligt av bestialisk brutalitet från Himmlers svarta »S.S.-Verfügungstruppen» — vilka verkställde de hödelsvärv, som tyska armén bestämt vägrade att fullgöra — för att ej ana det öde, som efter deportering skulle vänta dem. I Warszawa motsatte de sig förty befallningen om ghattots utrymning och föredrogo att falla med vapen i hand hellre än att förgiftas en masse i de nazistiska koncentrationslägrens gaskrematorier. Offrens antal i Warszawa, män, kvinnor och barn, kan ej exakt anges, men 40 à 50 000 judar anses vila under ghattots av granateld söndermulade ruiner. Endast ett fåtal förmodade fly ur denna brinnande blodbastu för att omsider i frihet vittna om ogärningarna.

I år har det panarabiska hotet mot staten Israels existens vid sagda sorgenhögtid upptagit de judiska församlingarnas tankar. Israel är ju ett nytt ghetto i större skala, omgivet av en fientlig värld, men med den oskattbara fördelen att i väster vetta mot Medelhavet, som behärskas av de anglosachsiska makternas flottor och flyg. Dessa skulle åtminstone med vapenleveranser kunna bistå Israel, om de bara ville. Teknisk kapacitet finns, särskilt hos U. S. A., men Washingtons tvekan härvidlag är just kärnpunkten i det skymtande tragiska problemet. Britterna åter synas numera benägna för aktivt ingripande, medan de tidigare allt annat än främjat Israels tillkomst och trivsel — trots Balfourdeklarationen 1917 om »ett nationellt hem» i Palestina för diasporans judar. Rollerna ha nu blivit ombytta, enär Israels skapelse 1947, enligt ett beslut av F. N., kunde äga rum allenast genom U. S. A:s aktiva sympatier liksom de förmögna amerikanska judarnas frikostighet har varit det ekonomiska villkoret för Israels utveckling. Israelerna ha dock ingalunda parasiterat på de amerikanska miljarddonationerna utan med beund-

ransvärd energi omsatt dem i imponerande produktiva resultat inom speciellt jordbruket.

Den obestridliga kontroversen mellan Washington och London är en kombination av utrikespolitiska orsaker för Storbritanniens och av inrikespolitiska för U. S. A:s del. Det är förvisso svårt att fatta hur en så kylig och realistisk statsman som Balfour kunde förmå Lloyd Georges krigskabinett att avge ett dylikt löfte till judarna. Enligt tillförlitliga utsagor lär det ha berott på att Balfour givit den framlidne judiske kemiske vetenskapsmannen, professor Chaim Weizmann — sedermera Israels förste president — en utfästelse av denna innebörd som belöning för hans mycket viktiga uppfinning inom krigstekniken. Man hade då ännu icke klart för sig att åtgärden näppeligen läte sig förena med Storbritanniens traditionellt arabvänliga politik. Så länge britererna förvaltade N. F.-mandatet över Palestina, förekom visserligen ständigt bråk mellan dem samt judar och araber ävensom växande bitterhet mellan de sistnämnda. Men arabernas hätskhet flammade först upp i krigisk låga, då Israel proklamerades som självständig stat. Tack vare israelernas tapperhet och fältvana, ofta förvärvat som befäl eller soldater i brittiska förband under andra världskriget, fick fejden samma utgång som det bibliska enviget mellan David och Goliath. Fastän enormt numerärt överlägsna i invånarantal voro arabstaterna militärt mindervärdiga. Även storstaten Egypten fick utstå sådan smälek, att officerskårens kränkta ära ansågs fordra det konung Faruks fördrivande, som iscensattes 1952 av juntan kring Egyptens nuvarande härskare, överstelöjtnant Nasser, varvid general Naguib ombads att fungera som en numera överflödig galjonsfigur. Officerarna påstodo, att det snöpliga bakslaget hade föranletts av det korrupsionssystem, som med kung Faruks vetskap och vinstandel frodades under hans regering, och vilket förmenades att genom inköp av underhållig krigsmateriel med rundliga rabatter till mellanhänder ha vållat nederlaget. Den kloke kung Abdullah av Jordanien, farfar till nuvarande konung Hussein, aktade sig visligen 1948 att i avgörande operationer insätta den enda effektiva motståndare, med vilken Israel hade att räkna, nämligen Glub Paschas »arabiska legion», som tillika var ett oumbärligt stöd för Abdullahs egen regim. Han fick ändå vid uppgörelsen med Israel sitt rike territoriellt vidgat med den gamla delen av Jerusalem och ett ansenligt stycke av Palestina öster om Jordan.

Det stillestånd, som sedan följde, blev blott en vapenvila, och alla försök av Israel att, med västmakternas diplomatiska stöd, få

till stånd en verklig och varaktig fred, ha strandat på arabhärskarnas frenetiska hatkänslor mot Israel. Ehuru F. N. erbjudit sig att finansiellt öka sin hjälp till de 900 000 araber, som under kriget flydde från sina hem i Palestina, och Israel förklarar sig villigt att finansiellt medverka, ha arabstaterna icke kunnat förmås att så småningom evakuera de eländiga flyktingsläger invid Palestinas gränser och successivt överflytta deras interner till nyttigt arbete. De vilja ha kvar dessa anhopningar av desperados som agitationshärdar mot Israel, och flyktingarna förespeglas att den dag snart skall randas, då de skola få återvända till sina övergivna boplatser.

Under årens lopp har det därför aldrig varit lugnt längs Israels provisoriska gränser. Arabiska raider, dock icke från Jordanien, ha sporadiskt förekommit in på israelitiskt område, vilka besvarats med ofta ännu hårdare repressalier. Men det har endast rört sig om skärmytslingar, som F. N:s permanenta övervakningskommision tämligen lätt kunde fredligt avveckla. Västerut trodde man, att arabligans stater fått sådan respekt för Israels militärpotential, att de förlorat varje lust att övergå till allmän offensiv, och bägge parter rustningsstandard bedömdes som tämligen likvärdig. Då debuterade i fjol sommar Sovjetunionen med sina kreditanbud och framför allt sin export till Egypten av modern krigsmateriel: reaflyg, tunga stridsvagnar, ubåtar och instruktionskurser för egyptiska officerare m. m., vilket hastigt förskjutit den hittillsvarande balansen till Israels uppenbara nackdel. Samtidigt ha egyptiska elakartade överfall på Ghazafronten allt oftare ägt rum.

När general Glub Pascha i mars månad på kung Husseins order plötsligt fick avsked på grått papper med ögonblicklig landsförvisning, var detta ett hårt slag såväl för Storbritanniens gamla konsoliderade intressen i Jordanien som en skärpning av faran för Israel. Den 8 april instämde kung Hussein i ett tal i sin huvudstad Amman i trosfrändernas schakaltjut mot Israel med följande tirad: »Jordanien kommer ej att lämna sina arabiska vänner i sticket i den gemensamma striden för att återställa arabernas förlorade rättigheter i Palestina, så länge blodet ännu flyter i våra ådror.» Sålunda talade denne tjugoåring, som studerat i Eton, utexaminerats från krigsskolan i Sandhurst och vid upprepade tillfällen varit drottning Elisabeths gäst och begav sig därefter — till Damaskus, där den västerländske Paulus ånyo avslöjade sig som en orientalisk Saulus genom att fraternisera med Syriens president, som nyss slutit en militärallians mot Israel med Egypten och Saudiarabien. Kung Saudi d. y:s enorma dollarintäkter genom oljebolagens roy-

alties möjliggör som bekant en mutning i hittills aldrig skådad skala av alla ännu motspänstiga överhetspersoner i arabstaterna. Ehuru medlem av Bagdadpakten har även Irak ställt sig solidarisk med de andra arabstaterna mot Israel. Det är visserligen ej officiellt bekräftat, men vederbörandes halvkvädna hotelser i offentliga tal ge fog för farhågan att de sammansvurit sig för att utplåna Israel, vilket är liktydigt med en jätteprogrom utan pardon på de 1,8 miljoner där bosatta judarna. Som förmildrande omständighet må arabhärskarna i Syrien, Libanon, Irak och Jordanien kunna åberopa, att deras länder börja krylla av kommunister och egyptiska agenter, som icke skulle sky att mörda dem liksom kung Abdullah sommaren 1951 som straff och varnagel för hans västvänlighet.

Högeligen oroad, måhända icke så mycket av nyssnämnda fasa-väckande perspektiv, utan fastmera av oro för sin oundgängliga oljeimport från dessa länder och därav betingad, för pundet någorlunda gynnsam betalningsbalans, säges Eden i mitten av april ha riktat ett nödrop till Washington med begäran om gemensam väpnad intervention i händelse av arabisk aggression mot Israel. Eisenhowers republikanska regim önskar dock undvika alla sådana utrikespolitiska äventyr, som skulle kunna rubba partibossarnas cirklar för novembervalen. Man har därför ännu så länge nöjt sig med att genom Cabot Lodges aktion i F. N:s säkerhetsråd sända Dag Hammarskjöld på en fredsmision till Främre Asien och låta Dulles förkunna, att faran för en storkonflikt icke vore överhängande. I Israel tror man sig veta bättre och befarar, att chansen att överleva minskas med varje månad som Egypten kan förbättra sin krigsberedskap och Israel utestänges från västliga vapenleveranser. Israels premiärminister Ben Gurion meddelade den 8 april, att Israel under sådana omständigheter »måste förbehålla sig fria händer», vilket icke kan avse annat än att i nödfall gå till motoffensiv på bred front, även om detta skulle stämpas som preventivkrig och ge den arabiska politiska propagandan vind i seglen.

Under ett par dagar skiftade emellertid atmosfären i Washington. Vad hade inträffat? Skötos de valpolitiska hänsynen åt sidan, liksom de stora oljebolagens bekymmer för sina väldiga investeringar i Orienten, för Edens SOS-signal? Nu hette det, att Eisenhower och Dulles betraktade situationen i Främre Asien »som ytterst allvarlig», och Dulles höll en konferens med partiledarna för att, enligt förljudande, bebåda ett budskap till kongressen från Eisenhower med anhållan om bemyndigande att som överbefälhavare få handla efter omständigheterna beträffande Orienten enligt prejudikatet

från vintern 1955 ifråga om farvattnen kring Formosa. Denna omsvängning hälsades givetvis med stor lättnad i London.

Dag Hammarskjöld åter har efter rådslag med Nasser i Kairo fått denna med på ett förslag om »eld upphör» i det ömtåliga Ghazaområdet. Överhuvud är Nasser benägen för uppskov av skäl som Ben Gurion genomskådat. Ett uppskov betyder ju för Egypten ökad militär slagkraft men för Israel förlängd galgenfrist. Dag Hammarskjöld lär vidare umgås med en plan att upprätta en demilitariserad zon på ungefär 1 kilometer som demarkationslinje vid Israels gränser och föreslå att Kanadageneralen Burns' övervakningskommission kompletteras med flera »brandsoldater», eventuellt officerare från de skandinaviska länderna. Efter Kairo skall Dag Hammarskjöld via Beirut flyga till Tel Aviv och där resonera med den israeliska regeringen, som torde ha åtskilligt att andraga. Det säges, att Dag Hammarskjöld funderat på ett projekt att förse »ingemansland» med taggtråd, vilket i Israel framkallat den bittra reflektionen, att nu skall vårt ghetto också bli ett koncentrationsläger.

I detta alarmerande labila läge mellan förhoppningar och fruktan har den städse pro-zionistiske Sir Winston Churchill funnit det angeläget att efter sin återkomst från en lång vistelse på Rivieran för första gången på länge bryta sin tystnad. Han höll den 12 april ett tal i Albert Hall i London vid ett årsmöte av den konservativa »Primrose League», stiftad 1883 av bl. a. Sir Winstons fader, Lord Randolph Churchill, till åminnelse av juden Disraeli, som hade en primula till älsklingsblomma. Sir Winston yttrade:

»Vi kunna vara förvissade om att Förenta Staterna och Storbritannien med sitt Samvälde och Imperium, vilkas samverkan är den bästa förutsättningen för säkerhet och fred i hela världen, skola veta att avstyra ett krigiskt angrepp i Orienten från den ena eller andra sidan. Jag delar icke deras åsikt, som tro, att U. S. A. i sådant fall skall svika sin plikt. Om Israel manas att icke sätta in sin folkkraft för att nu värja sig mot egypterna och dessa under tiden lära sig att umgås med de vapen, som ryssarna sänt dem och sedan gripa till offensiven, vore det icke blott klokt utan även hedersamt att se till, att israelerna icke förlora, därför att de väntat.»

Då detta skrives, har Churchill haft sista ordet. Skall det följas av motsvarande handlingar från den amerikanska statsledningen? Man frågar sig alltjämt med bävan bland de fria folken, om U. S. A. verkligen ämnar tolerera att Israel går under till följd av samma passiva appeasement, som Nevil Chamberlain 1938 ådagalade inför den styckning av Tjeckoslovakien, som den 15 mars 1939 medförde

hela landets uppslukande av Hitler? Eftergifterna på Münchenkonferensen 1938 förebyggde icke heller det andra världskriget.

Ben Gurion är likväl ingen Benesj, och det »folk i vapen» utan motstycke i vår tid, som Israel nu utgör, med allmän mobilisering inom 48 timmar, vittnar om en återupplivning av den mackabéernas anda, vilken under andra århundradet f. Kr. förskaffade den ännu icke hemlösa judiska nationen nästan ett sekel av självständig tillvaro, innan Herodes och till sist Pompejus kuvade den under romarnas ok. Då kom katastrofen från väster. Skall det moderna Israel beskäras en kortare nådatid än mackabéernas rike, och denna Västerlandets enda utpost i Asien drabbas av samma dråpslag från öster som en gång för 500 år sedan den antika kulturens mausoleum, Konstantinopel?
